

BIBLIOGRAFIA

LLORACH I SANTÍS, Salvador: *El Penedès durant el període romànic*. Sant Sadurní d'Anoia, 1983 (1984), 367 pàgs., amb fotografies i mapes parcials dins del text i un mapa general plegable fora de text.

En certa manera la concepció d'aquesta obra és germana bessona d'"El Romànic del Vallès", amb textos de Ramon Vall i Rimblas i dibuixos d'Agustí Masvidal i Salabert. Els punts de contacte rau en unes consideracions geogràfiques i històriques sobre el territori del Penedès que no comprèn l'actual comarca estricta sinó el Gran Penedès; en l'estructura del tractament donat a cada edifici, encara que el text d'en Ramon Vall és més elaborat mentre que el d'en Salvador Llorach es limita a donar constància de les notícies documentals de cada un. El llibre es compon, després d'un pròleg de l'Alcalde de Sant Sadurní d'Anoia i d'una introducció d'Antoni Pladevall, d'una primera part que consta d'un resum històric del que fou el Penedès en aquells segles, seguit d'un estudi del medi natural, i d'una cronologia dels fets principals. A la segona part s'estudia, edifici per edifici, primer les esglésies i després els castells. De cada un, l'autor n'ha cercat en la bibliografia existent les dades documentals, en fa la descripció i en dóna l'itinerari per facilitar-ne la visita. A la fi de cada descripció hi ha les notes bibliogràfiques que donen suport a les dades donades al començament, així com alguns aclariments de tipus històric o artístic (molt sovint són notícies sobre piques beneïtes d'immersió). El llibre conté una llista de tombes i de sarcòfags antropomorfs, una sèrie de mapes, 21 petites notícies bibliogràfiques de personatges penedesencs, una relació dels topònims que apareixen en la documentació i un apèndix que conté el text dels testaments d'Emergarda i de Mir Geribert, l'Abaciologi de Sant Cugat del Vallès entre els anys 904 i 1219, la llista dels comtes de Barcelona entre 898 i 1213 i l'Episcopologi de Barcelona entre el 904 i 1241. A la fi del llibre hi ha la bibliografia emprada i les fotografies.

Es tracta d'un volum on es reuneixen les notícies documentals publicades i les descripcions edifici per edifici, a vegades simples notícies, donant un material bàsic per a futurs investigadors que vulguin anar més a fons. L'autor no ha comprovat personalment les citacions que treu d'altres obres, per això no és cap fallada en el tipus d'obra de que es tracta. El que sí que potser convindria és fer una revisió d'alguns termes tècnics emprats, en futures edicions.

Maria Porter i Moix

PAGÈS I PARETES, Montserrat. *Les esglésies pre-romàniques a la comarca del Baix Llobregat*. Premi Fundació Güell, 1980.

Barcelona, Institut d'Estudis Catalans. Memòria de la secció Històrico-arqueològica, XXXII, 1983.

El llibre de *Les esglésies pre-romàniques a la comarca del Baix Llobregat* és un estudi força interessant sobre una part del món pre-romànic a Catalunya.

L'autora s'imposa, en aquesta obra, dues finalitats. A la primera, tractarà d'aprofundir al màxim l'estudi artístic no deixant de tenir-hi present el marc històric. El segon punt d'interès, per a Montserrat Pagès, fou començar una tipologia de les formes constructives de les esglésies pre-romàniques. Per això, estructura l'estudi en sis apartats: els uns de caràcter general i els altres monogràfics.

Els primers, —capítols I i II—, constitueixen respectivament una introducció artística a l'art cristià anterior als sarraïns i una aproximació històrica a la comarca durant l'època carolíngia.

L'apartat III, és monogràfic, i el divideix en parròquies, monestirs i altres capelles. A cadascun dels conjunts estudiats, dedica una àmplia anàlisi, en la qual dóna una acurada informació a nivell geogràfic, històrico-documental i artístic.

El capítol IV, el titula "Tipologies i conclusions". Tracta per separat: plantes, cobertes, aparells, portes, finestres, arcs, campanars de paret, paviments, mobiliari i decoració.

A continuació hi trobem un interessant recull fotogràfic, per arribar al capítol VI en el qual Montserrat Pagès exposa les conclusions finals al seu estudi.

El treball, ben estructurat i metòdic, s'enriqueix amb abundoses notes a peu de pàgina i amb una extensa bibliografia classificada per temes (documents, història, art, arqueologia, litúrgia). També s'inclouen diversos mapes per a la situació geogràfica de les esglésies, a més de les plantes dels conjunts, juntament amb altres dibuixos.

Per acabar, felicitem la nostra consòcia Montserrat Pagès i Paretès per aquest estudi, tot agraïnt-li les seves aportacions que contribueixen a un millor coneixement del món pre-romànic.

M. Teresa Matas i Blanxart